

MALMÖ HÖGSKOLA

ISSN 1652-7224 ::: Publicerad den 1 oktober 2008

Utskriftsvänlig pdf-fil

Läs mer om idrott, etnicitet och integration på idrottsforum.org

Det talas vitt och brett – och inte minst i dessa spalter – om idrottens potential när det gäller integrationen av etniska och andra minoriteter i samhället, och inte minst genom att idrotten själv visar vägen genom att acceptera mångfalden av kulturer och traditioner och införliva människor med skilda bakgrunder i den stora idrottsliga familjen. Låt vara att det som talas och skrivs inte sällan ifrågasätter detta postulat, och oftast på goda grunder. En på många sätt intressant ny bok leder tankarna till idrottens integrationsproblematik, nämligen Earl Smiths *Race, Sport and the American Dream* (Carolina Academic Press). Smith är sociolog och applicerar sociologisk teori på frågan om svartas och svarta atleters roll i den amerikanska idrottsvärlden. Tolv procent av USA befolkning är afrikan-amerikaner; deras andel inom idrotten är betydligt högre: i NBA 80% och NFL 70% – men på de ledande posterna i den amerikanska "idrottsrörelsen", det vill säga som administratörer, ledare eller ägare, utgör de svarta en försvinnande liten andel. Jesper Fundberg har läst Earl Smiths bok för forumets räkning, och han lyfter fram den här statistiken som ett illustrativt snapshot av situationen för svarta i amerikansk idrott. Earl Smith hänvisar till kulturell, social och strukturell marginalisering för att förklara den snedvridna representativiteten. Och vår recensent tänker dessutom en hel del på Sverige och svenska förhållanden under läsningen...

Rasfrågan i amerikansk idrott

Jesper Fundberg

Idrottsvetenskap, Malmö högskola

*Earl Smith***Race, Sport and the American Dream**

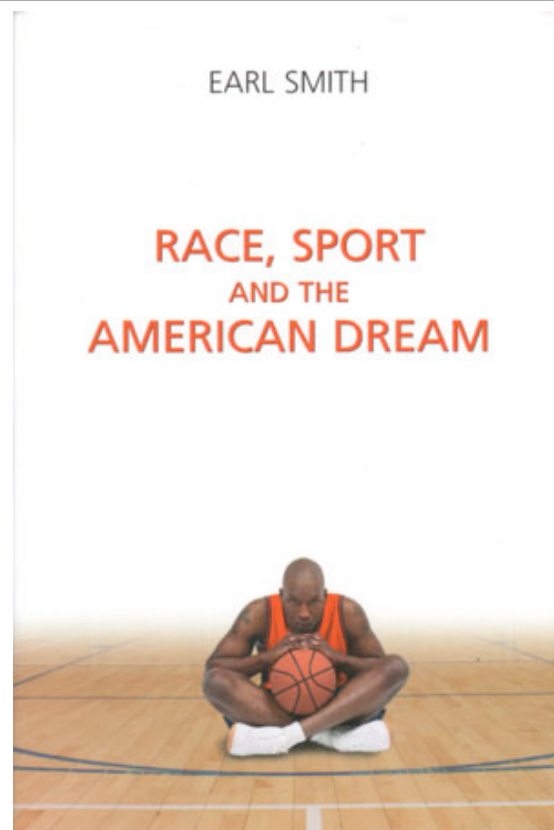
261 sidor, hft., ill.

Durham, NC: Carolina Academic Press
2007

ISBN 978-1-59460-289-4

Inför OS i Beijing diskuterades en av olympiska historiens mest omtalade ögonblick: John Carlos och Tommie Smith som höjer sina nävar mot skyn under medaljutdelningen efter att ha tagit guld och brons i 200-metersloppet i Mexico City 1968. De båda afro-amerikanerna använde svarta handskar, böjda huvuden och nakna fötter som symboler i sin protest mot rasismen i USA och för medborgarrättsrörelsens kamp. Under en intervju i Sveriges television i juli 2008 berättar de att mycket har förändrats i dagens USA när det gäller rasrelationer, men att det fortfarande finns orättvisor både innanför och utanför idrotten. Carlos och Smiths aktion för fyrtio år sedan och deras kommentarer av dagens situation gör att frågor om idrott, ras och rättvisa är intressanta och aktuella. Hur ser det ut i dagens amerikanska idrottssamhälle när det gäller afro-amerikaners positioner och möjligheter?

Ett bidrag till svar på ovanstående fråga får man vid läsning av sociologen Earl Smith's *Race, Sport and the*

American Dream (2007). Boken består av nio kapitel som rymmer mycket av de debatter och frågor som ständigt tycks vara aktuella när afro-amerikaner inom idrott ska problematiseras; genetiska (ras-)skillnader, utbildnings- och idrottssystemets fördelar och nackdelar i USA, exploatering av atleter och spelare på college, samt afro-amerikaners frånvaro i ledande positioner inom amerikansk toppidrott. Smiths text är ett gediget arbete och resultat av ett femårigt forskningsprojekt. För den som har läst en del texter om idrott, ras och etnicitet så återfinns många referenser och diskussioner från såväl historisk som samtida forskning. Till detta presenteras mycket nya fakta, intressanta teoretiska ingångar och spännande tolkningar. Smith fokuserar manlig, institutionaliserad idrott i USA. Han väljer medvetet bort könsproblematiken i sin studie. Vidare problematiserar han idrottens roll i det amerikanska samhället, och kanske än viktigare, idrottens roll i det afro-amerikanska samhället. Vad betyder idrotten som ekonomiskt lockbete, kopplingen mellan utbildningssystem och idrott i USA och vilken plats får idrotten i de afro-amerikanska familjernas liv?

Smiths teoretiska ingångar rör sig kring begreppen makt, överordning, diskriminering och marginalisering. I inledningen får läsaren en god översikt av hur olika diskrimineringsbegrepp kan förstås och användas för att tolka relationer mellan idrott och ras. Med utgångspunkt i Blumers definition av diskriminering visar Smith hur olika diskrimineringsformer utvecklats i USA's historia och samtid gentemot afro-amerikaner. Samtidigt växer idrotten i 1900-talets USA fram som en nyckelsymbol för den amerikanska drömmen: att slå sig fram från ingenting och lyckas genom hårt arbete. Men det är inte förrän på 1960-talet som afro-amerikaner på allvar tillåts delta i den organiserade amerikanska idrotten. Här börjar vi närma oss Carlos och Smiths protestaktion 1968. Men till skillnad från dessa två sprinters hävdar Earl Smith att det amerikanska samhället har en lika genomträngande diskriminering inom idrotten idag som tidigare. Här pekar han framförallt på ägandet av idrottsklubbar och ledarskapet av lag: här är afro-amerikaner nästan helt utestängda. Det finns dock en nyansering kring detta när Smith beskriver noggrant hur den systematiska och uttalade rasdiskrimineringen avtar i början av 1970-talet. Smith menar att vi behöver en klassteori som förklarar förhållandet mellan vita ägare och svarta spelare. Han finner detta i World-System Theory som först utvecklats av Wallerstein. Han liknar i flera stycken i sina analyser det amerikanska universitetsidrottssystemet med en global ekonomisk utsagningsordning där exploateringen av de utbytbara spelarna visserligen drabbar alla, men att det drabbar afro-amerikaner i högre grad på grund av deras underordnade positioner generellt sett i USA.

Nätverkens betydelse inom arbetsmarknaden kan sällan underskattas. Inom den amerikanska idrotten och dess rekrytering av managers, ledare och ägare tycks nätverken till och med vara knutna till familjebanden. Söner tar, enligt Smith, ofta över faderns engagemang och position. Detta mönster stödjer den forskning som visar att starka nätverk motverkar integration, och tvärtom, svaga nätverk möjliggör ökad integration för de grupper som befinner sig i underordnad position. Här reser sig frågor om den svenska idrottens nätverk och rekrytering av ledare, ordförande och andra toppositioner. Representationen inom ledande positioner kan jämföras med hur det ser ut på spelarnivå. Afro-amerikanerna utgör drygt 12 % av den amerikanska befolkningen – och de utgör nästan 80% av basketspelarna och nästan 70% av de amerikanska fotbollspelarna (medan de är klart underrepresenterade i till exempel ishockey).

Ytterligare ett problem som Smith lyfter fram när det gäller studier av idrott i USA, och för all del känns den igen i andra länder också, är allmänhetens tolkning av att idrotten är mindre rasistisk än samhället i övrigt. Det kan hänga samman med att rasismen utvecklats till det Bonilla-Silva kallar "color-blind racism". Den nya formen av rasism är inte lika tydlig och uttalad som tidigare utan utmärks av att vara outtalad och dold, vilket gör den till ett mer svårångat fenomen. Smith använder olika marginaliseringsbegrepp för att undersöka hur denna paradox utvecklas. Han menar att marginalisering (kulturell, social och strukturell) kan förklara varför överrepresentation på spelarnivå inte leder till ledande positioner, såväl ekonomiskt, politiskt som socialt och kulturellt, inom idrotten. En av historiens mest framgångsrika basketspelare, Michael Jordan, har aldrig haft ett ledaruppdrag. Världsledaren inom golf, Tiger Woods, kan inte spela på alla golfbanor. Den första afro-amerikanska baseballstjärnan Jackie Robinson, fick inte sova på samma hotell som lagkamraterna och blev aldrig tillfrågad om att vara ledare. Listan kan göras lång. Och den tycks fyllas på.

En av Smiths förtjänster med boken är hur han hela tiden sätter in idrottens i ett större socialt och kulturellt sammanhang. Vad betyder utbildning, massmedias bilder av afro-amerikaner, idrottens professionaliserings- och industrialiseringsprocesser? När han försöker blicka framåt, in i framtiden, när det gäller amerikansk idrott är Smith kluven. Å ena sidan är idrott en arena där vita tolererar afro-amerikanernas närvaro, skriver Smith. Å andra sidan kanske detta är kärnan av rasismproblemet: idrotten är den arena som de vita har identifierat som "godkänd" för afro-amerikaner. Det skapar både en individuell och nationell känsla av att vara god. Och vidare är de tillåtna positionerna att vara anställd, att vara spelare – sällan ledare, ägare, den som har makt att besluta om idrottens ekonomi, framtid och utveckling.

Boken bör läsas av dem som intresserar sig för idrott i ett kritiskt samhällsperspektiv. Smiths skarpa analyser av amerikansk idrott gav mig som läsare många frågor om motsvarande relationer inom svensk idrott. Trots att den svenska idrottskartan ser annorlunda ut så finns det anledning att ställa liknande frågor om över- och underordning,

marginalisering och rasism. För inget kan vara en större björntjänst för idrotten i Sverige än att slå sig för bröstet av godhet, alternativt lägga sig på soffan och somna, inför frågor som dessa. Smith visar tvärtom att forskning om idrott och rasism är både högaktuellt och intressant.

© **Jesper Fundberg 2008**

- Köp boken från [Adlibris.se](https://www.adlibris.se)
- Kjøp boken fra [Capris.no](https://www.capris.no)
- Køb bogen fra [Adlibris.dk](https://www.adlibris.dk)
- Buy this book from [Amazon.co.uk](https://www.amazon.co.uk)
- Buy this book from [Amazon.com](https://www.amazon.com)